

NOVI OBRASCI EUHOLOGIJE KATEKIZMA KATOLIČKE CRKVE

TOMISLAV IVANČIĆ

Dio Katekizma Katoličke Crkve (KKC) koji mi je zadan na obradu predstavlja četvrti dio cijelog Katekizma, a nosi naslov: »Kršćanska molitva«.

Kršćanska molitva nije nešto usputno, nego predstavlja jedan od četiri stožera vjere. »Lex orandi« i »Lex credendi« su dva zakona koja idu zajedno. Crkva je, kako kaže Konstitucija o Objavi, »vjernica i moliteljica« (DV 8). Vjernici trebaju vjerovati u »Tajnu vjere«, slaviti ju i u živom, osobnom odnosu prema živome i pravome Bogu iz toga živjeti. Taj osobni odnos zove se molitva. Molitva je osobni odnos prema živome i pravome Bogu, kaže KKC (usp. KKC br. 2567).

Molitva prožima vjeru, slavljenje sakramenata i moralni život kršćana. Ona je prostor u kojem se sve to događa. Ona je kvasac u kojem sve to postaje životvorni kruh.

Da bismo dobili neku sliku o razmjeru ta četiri dijela Katekizma, pokušat ćemo to izraziti u brojkama. Prvi dio KKC – Vjeroispovijest – zauzima 258 stranica, drugi dio – o slavljenju Sakramenata – 150 stranica, treći o Moralju 187 stranica te četvrti o molitvi 78 stranica. Iz toga izlazi da je još uvijek malo stranica posvećeno molitvi, iako je to jedan od četiri glavna dijela KKC-a.

Da bismo dobili još reljefniju sliku o molitvi obrađenoj u ovom Katekizmu, usporedimo stranice posvećene molitvi u njemu sa brojem stranica koje su posvećene molitvi u drugim katekizmima. Kao model uzimam tri katekizma za odrasle, izdana poslije Sabora. Dva su prevedena kod nas: Kristova nauka – katolički katekizam za odrasle, koji predstavlja prijevod američkog modela i Holandski ili Novi katekizam, a treći je njemački »Katholischer Erwachsenenkatechismus«. Američki katekizam ima 462 stranice. Od toga na molitvu otpadaju 23 stranice. Novi katekizam ima 580 stranica, a o molitvi na 31 stranici. Njemački pak katekizam ima 431 stranicu, a molitvu obrađuje na 6 stranica. KKC ima 717 stranica, a molitvu obrađuje na 78 stranica.

Iz ovoga izlaze dva zaključka. Prvo, KKC opširnije obrađuje pitanje molitve, negoli dosadašnji katekizmi za odrasle. Pa ipak, s obzirom na prva tri dijela Katekizma, govor o molitvi je još uvijek prekratak. Još uvijek je Crkva vjernica daleko nadrasla Crkvu moliteljicu. Budući da je vjera milost, a ne samo ljudski intelektualni pristanak na Božju riječ, onda o molitvi ovisi vjera. Kako se moli, tako se vjeruje. Sjetimo li se suvremene žeđi za molitvom, masovnog prijelaza ljudi na Zapadu na istočnjačke meditativne i molitvene metode, jer navodno u kršćanstvu manjka osobni pristup molitvi, onda moramo priznati da bi se na četvrtom dijelu KKC isplatilo još poraditi.

Podjela četvrtog dijela KKC

Sadržaj četvrtog dijela Katekizma se dijeli u dva glavna odsjeka: naslov prvoga je: Molitva u kršćanskom životu, a drugoga: molitva Gospodnja: »Oče naš!« Prvi dio podijeljen je u tri poglavlja. Prvo poglavlje glasi: Objava molitve, drugo: Predaja molitve, a treće: Molitveni život. Prvo poglavlje, dakle, govori o molitvi u kršćanskoj objavi, drugo o molitvi u crkvenoj tradiciji, a treće obrađuje praktične oblike molitve.

Razgraničimo sada ta tri glavna poglavlja prvog odsjeka o molitvi. Prvo se poglavlje dijeli u tri člana. Prvi obrađuje molitvu u Starom zavjetu, drugi molitvu u Novom, a treći molitvu u vremenu Crkve. Drugim riječima, ovdje je molitva zahvaćena od postanka svijeta do naših dana, i do kraja svijeta.

Drugo poglavlje ima također tri člana. Prvi član govori o izvorima molitve, drugi o putu molitve, a treći o vođama u molitvi. Ovo nam, dakle, poglavlje govori o početku molitve, o njezinu cilju te o onima koji nas u toj molitvi vode od starta do cilja. To je praktična priprema na molitvu i njezino konkretiziranje.

Treće poglavlje ima dva člana. Prvi je: Oblici molitve, a drugi: Borba u molitvi. Treće poglavlje stavlja pred nas razne oblike molitve te nas upozorava da je molitva borba. Time se iscrpljuje prvi odsjek o molitvi, pod naslovom: Molitva u kršćanskom životu.

Drugi odsjek govori o molitvi Očenaša. Dijeli se u tri člana. Prvi glasi: sažetak čitavog Evandjelja, drugi: Oče naš, koji jesi na nebesima; i treći: sedam molbi.

Prvi odsjek završava velikosvećeničkom molitvom, a drugi završnom doksologijom Očenaša. Tako imamo sažeto izrečen četvrti dio KKC o molitvi, što je struktura obrade molitve. A sada nam je pogledati kojim je to i kakvim je sadržajem ispunjeno strukturalno tkivo ovog dijela KKC.

KKC daje definiciju molitve Ivana Damaščanskoga: »Molitva je uzdignuće duše k Bogu ili Bogu upućena molba za prava dobra« (2559), a onda se približava suvremenijim definicijama riječima: »Molitva je odgovor onoga koji ljubi na žed jedinorođenoga Sina« (2561). U uvodniku KKC kaže da je molitva zajedništvo, ona je savez između Boga i čovjekova srca, ona je Božji dar koji Bog čovjeku daje da bi čovjek žedao za njim. Molitva je savez, a srce mjesto toga saveza. Srce je ujedno mjesto susreta, jer mi živimo prema slici Božjoj, kaže KKC.

Nakon tih uvodnih pokušaja definiranja molitve, KKC govori o općem pozivu na molitvu. Molitva je izraz čovjekova traženja Boga, ali i Božjeg zova čovjeku. Bog želi u tajnovitost skrovitosti susreti čovjeka u molitvi (2567).

Analitički pregled gradiva o molitvi

Cijela povijest spasenja je zapravo molitva. Bog ima inicijativu, on zove čovjeka da bi ga spasio, a čovjek odgovara na Božji poziv.

Izlažući objavu molitve tokom povijesti spasenja, KKC stavlja početke molitve u pitanje koje je Bog postavio prvim ljudima: »Adame, gdje si?«, i u odgovor koji je dao njegov Sin dolaskom na svijet: »Evo me, Bože, da vršim volju tvoju« (Heb 10,7). Molitva je odnos prema Bogu u događajima povijesti. Abel na svoj način odgovara Bogu, a Kain na svoj, Henoh ima svoj put prema Bogu, a Noa svoj. Među njima je Abraham najsnažnija objava molitve kao razgovora s Bogom. Abraham se potajno tuži na Boga, no on zna šutjeti i vjerovati u ispunjenje Božjih obećanja. On je stalno u kušnji svoje vjere u Božju vjernost. Jakov se bori s Bogom cijelu noć, da ga blagoslovi. To je otkriće molitve kao borbe i dobivanje pobjede u ustrajnosti.

Osobito je značajna zagovornička molitva, koju u povjerljivom odnosu prema Bogu upravo tvrdoglavo provodi Mojsije. Mojsije razgovara s Bogom i zato je prepun povjerenja u njega. U molitvi on pokušava pobjeći, tuži se na Boga i postavlja mu pitanja. No, on gleda Boga licem u lice. Iz tog povjerenja on može tvrdoglavo stajati pred Bogom 40 dana i 40 noći da ništa ne jede i ne pije, tražeći od Boga da se smiluje narodu.

David je uzor kraljevske molitve. On Boga slavi, pred njim pleše, on se kaje za svoje grijehе i grijehе naroda. David ima duboko i radosno povjerenje u Boga i njegova obećanja. Njegova je molitva sveobuhvatna. On moli za sebe, raširenim rukama vapi Bogu, moli za svoj narod, za buduća pokoljenja, za oprostjenje svih grijehа, kao i za konkretne potrebe.

Prorok Ilija je otac proroka. Njegovo ime znači: »Gospodin je moj Bog.« U samoći s Bogom proroci primaju svjetlost i snagu poslanja. Oni ne bježe iz nevjernog svijeta, nego slušaju Božju riječ i njegovom snagom svjedoče za Božju prisutnost, zahtijevajući obnovu naroda.

Hram je postao škola molitve Hodočašća, molitve, pjevanje psalama, žrtve, zavjeti i vapaji Bogu, sve su to bili školski satovi molitve za narod. Psalmi su plod objave molitava Božjem narodu Izraelu. Oni imaju dva glavna dijela: osobni i zajedničarski. Oni se proširuju na čitavu povijest čovječanstva, podsjećaju na ispunjena Božja obećanja i daju nadu u dolazak Mesije i ispunjenje novih Božjih obećanja.

U Novom zavjetu otkrivamo Isusa kao molitelja. Isus obično počinje molitvu zahvaljivanjem: »Hvalim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a otkrio malenima.« Poslanica Hebrejima kaže da je Isus na zemlji svoje molitve iznosio u glasnim vapajima i suzama, i da je bio uslišan.

No, Isus nije samo molio, nego je i učio moliti. On traži najprije obnovu srca, jer samo iz obraćena srca može izići smiona molitva koja sve što moli, dobiva. Tek kad smo u Očevoju volji, uči nas Isus, možemo od njega tražiti što god hoćemo i sve dobivamo. Molitva je također prostor u kojem čovjek bdije. Bdijući, on pobjeđuje napasti i kušnje. Da bi naša molitva bila istinska molitva djeteta Božjega, potrebno je moliti u ime Isusovo.

No, ne samo da Isus moli i da nas uči moliti, nego nas uči da i mi njega molimo. Tako on moli za nas kao svećenik – kaže sveti Augustin – on moli u nama kao naša glava, i mi se molimo njemu kao našem Bogu.

Napokon, novozavjetni tekstovi nam otkrivaju Marijinu molitvu kao molitvu one koja je potpuno predana Božjoj volji, koja je službenica Gospodnja i koja želi da se sve dogodi po njegovoj Riječi te stoga može moliti iz čitavog svog bića.

KKC iznosi zatim objavu molitve u vremenima Crkve. Djela apostolska nam otkrivaju da se među četiri djelatnosti prve apostolske Crkve nalazila molitva. »Bili su postojani u apostolskom nauku, zajedništvu, lomljenju kruha i molitvi.«

Vrijeme Crkve, prema Katekizmu, otkriva osobito dvije snažne molitve, a to su: blagoslov i klanjanje. Najprije Bog blagoslivlja čovjeka, a onda čovjek blagoslivlja Boga. Bog čovjeku daje u obilju svoj blagoslov, a čovjek slavi i hvali Boga, i tako stotruko biva blagoslivljan.

U molitvi poklonstva čovjek najdublje doživljava svoju pravu stvarnost, a to znači totalnu ovisnost o Bogu. Molitva poklonstva čovjeku donosi poniznost i povjerenje u molitvi.

Katekizam zatim na drugom mjestu govori o molbi Bogu i u tom kontekstu nabraja brojne molitve koje se već nalaze u Novom zavjetu i koje su prisutne u Crkvi: to je molba, molbenica, vapaj, zaziv, krik Bogu, glasni vapaj i borba u molitvi. No, najuobičajeniji naziv

za molitvu je molitva. Molitva ili molba može biti izražena u dubokom jecaju, uzdisaju, a može se najprije odnositi na molitvu za oprostjenje grijeha, i onda osobito za Kraljevstvo Božje. Kroz prosidbenu molitvu svaki vjernik sudjeluje na dolasku Kraljevstva Božjega. Kao treću molitvu Katekizam posebno spominje zagovorničku molitvu. Isus je u biti čovjek za druge, on se uvijek zauzima za nas, kao što se i Duh u molitvi zauzima za nas. Zato je svaka zagovornička molitva kršćanina sudjelovanje na Isusovoj i posredničkoj molitvi.

Kao četvrtu molitvu Katekizam predlaže zahvaljivanje. Sveti Pavao upozorava da treba uvijek i u svemu Bogu zahvaljivati, jer je to volja Božja za nas.

I napokon, petu vrstu molitve kao novi oblik, KKC predlaže molitvu hvale i slave Bogu. To je prinošenje Bogu hvale, časti i slave zato što postoji. To je, dakle, molitva koja neposredno priznaje Boga. U molitvi hvaljenja i slavljenja Duh se Sveti sjedinjuje s našim duhom i tako svjedoči da smo djeca Božja. Sveti Pavao upozorava kršćane da uvijek Boga hvale i slave u psalmima, himnima i pjesmama, kako im Duh nadahnjuje.

Nakon što je Katekizam tako prikazao objavu molitve, on prelazi na govor o praktičnom uvježbavanju u molitvi. Jer, moliti se uči moleći. U Crkvi postoji ambijent u kojem možemo ući u područje molitve. Postoji predaja iz koje možemo naučiti moliti. Kršćanska molitvena tradicija je jedan od oblika u kojima se razvija predaja vjere. Crkva ima različite izvore na kojima se napaja kršćanska molitva.

Prvi takav izvor jest Božja riječ. Čitajući Sveto pismo, kršćanin već stupa u razgovor s Bogom (usp. DV 25). Drugi izvor molitve jest liturgija Crkve. Sudjelujući u sakramentima Crkve i osobito u Euharistiji, vjernik nekako postaje oltar na kojem se dalje događa liturgija Crkve. Treći izvor kršćanske molitve jesu bogoslovske kreposti, vjera, ufanje i ljubav. Napokon, četvrti izvor molitve jesu događaji svagdašnjice. Što god nam se događalo, poticaj je to da molimo, da se obratimo živome Bogu i da od njega primimo snagu za povijest koja se u nama razvija. Tako Katekizam u ambijentu Crkve vidi četiri izvora koji nas vode k molitvi: Božja Riječ, liturgija Crkve, bogoslovske kreposti i sadašnji događaji.

Nakon što je tako protumačio izvore molitve Katekizam pokazuje put te molitve. Taj put jesu Otac, Sin i Duh Sveti, ali u zajedništvu s Majkom Božjom. K Ocu dolazimo samo po Isusu. Isusovo čovještvo je jedini put do Oca, kaže Katekizam. No, kršćanska molitva poznaje i molitve Isusu. Postoje različiti zazivi, koji su upućeni izravno njemu, kao: Sine Božji, Riječi Božja, Gospodine naš, Spasitelju naš, Janje Božje, Kralju naš, preljubljeni Sine, Sine Djevičin, Dobri Pastiru, naš Živote, Svjetlo naše, naša Nado, naše Uskrsnuce i Prijatelju ljudi. Već zaziv Isusova imena ljudima donosi uslišanje i spas. Jer, njegovo ime znači: Gospodin spašava.

U molitvi Isusu Kristu Katekizam spominje molitvu srca, koja se osobito razvila na Istoku, ali i u nekim oblicima na Zapadu. Najobičniji zaziv te molitve glasi: »Isuse Kriste, Sine Božji, Gospodine, smiluj se nama grešnicima!« Katekizam spominje i pobožnost srcu Isusovu, kao i križni put kao molitvu Isusu Kristu.

Duh Sveti je onaj »koji se s Ocem i Sinom skupa časti i zajedno slavi«. Poznata molitva Duhu Svetom je: »Dođi, Duše Presveti«. Duh Sveti svakom vjerniku nadahnjuje osobnu molitvu, tako da se može reći da imamo toliko molitava u Crkvi, koliko ima vjernika (usp. 2672).

Govoreći o putu molitve, Katekizam kaže da je Isus put naše molitve. No, Marija je voditeljica na tom putu, ona je znak na putu molitve. Od nje učimo moliti, ali nju molimo da za nas moli. Tu molitvu izražava »Zdravo, Marijo« i »Sveta Marijo«, gdje najprije slavimo velika Božja djela u njoj, a onda molimo da se ona zauzima za nas. Katekizam zatim osobito preporuča molitvu krunice, kao i litanije Majke Božje. Marija je orans i slika

Crkve. Molitva Crkve je nošena Marijinom molitvom. Da zaključimo: Katekizam nam je najprije pokazao što Bog kaže o molitvi, nakon toga nas je doveo na izvore molitve, a onda nam pokazao put molitve. Sada nam imenuje pomoćnike na tom putu.

Na molitvenom putu najprije postoje svjedoci molitve. To su sveci. Oni su ponajprije molili, no oni su i pisali o molitvi, a oni i danas mole za nas. Sveci su u Crkvi stvorili različite duhovnosti. Njihova osobna karizma prenešena je na druge, kao što se duh Ilijin prenio na Elizeja. Različite duhovnosti jesu vođe na putu molitve, kaže Katekizam (usp. 2683–2684). Osim svjedoka, na tom putu postoje i službenici. Prvi službenici jesu roditelji. Drugi su svećenici, a to znači službenici Crkve. Među treće službenike molitve u Crkvi Katekizam ubraja redovnike, zatim spominje katehiste, a onda različite molitvene skupine u Crkvi. Šesta grupa službenika molitve jesu duhovni vođe. Tako se vjernik pokraj ovih službenika i svjedoka u Crkvi osjeća sigurnim da se nalazi usred hrama u kojem može učiti i moliti, obraćati se Bogu, s njime komunicirati i od njega dobivati blagoslov za čitavu zemlju.

Osim svjedoka i službenika molitve, molitelju služe i razna mjesta za molitvu. Najprikladnije mjesto jest crkva, kuća Božja usred zajednice vjernika, župe. No, za osobnu molitvu Katekizam preporuča u kući napraviti posebni molitveni kutak u kojem bi bio križ i slika Majke Božje, da bi se čovjek osjetio okrenutim Bogu. Mjesto molitve u samostanu je pak, kaže Katekizam, molitva časoslova. I napokon, različita svetišta kamo vjernici mogu hodočastiti su također osobita mjesta prikladna za molitvu.

Iz svega ovoga nastaje molitveni život. On je, kaže Katekizam, podsjećanje na Boga, on je podsjećanje srca da je Bog čovjeku sve. Čovjek može uvijek moliti, ali treba imati u određena razdoblja svjesne molitvene oaze.

U svagdašnjici Crkva pruža vjernicima inicijativu da bi neprestano molili. Tome služe svagdanje molitve, jutarnja i večernja, molitva prije i poslije jela, i molitva časoslova. U tjednu je nedjelja osobito posvećena molitvi i Euharistiji, a tokom godine su blagdani na koje se vjernik molitvom pripravlja i koje slavi.

Sigurno, svaki vjernik može spontano moliti. Ipak, Crkva poznaje tri temeljna oblika kršćanske molitve: usmenu molitvu, razmatranje i nutarnju molitvu. Za sve njih je zajednička sabranost koja je temeljna crta za svaku molitvu. Uz sabranost potrebna je i budnost, a to znači ne dopustiti da išta drugo obuzme pozornost, osim živoga Boga.

Usmena molitva oblikuje čovjeka kao molitelja. Katekizam naglašava da je pri tome najvažnije da srce ostane pri onome kome se molitva govori. Budući da je to molitva koja najviše odgovara ljudskom srcu, stoga je to molitva naroda. Ona će uvijek biti ispravna, ako se ne bude toliko pazilo na ono što se moli, nego na onog kome se moli. Tako usmena molitva postaje kontemplativna molitva srca.

Molitva razmatranja ili meditacija je traženje »zašto« i »kako« kršćanskog života. U njoj razum traži razloge, kako bi još dublje pustio srcu da moli. Razmatranje se odvija tako da se uzmu riječi Svetog pisma, osobito Evanđelja, ili pak da se ispred sebe stave ikone, mogu se uzeti i liturgijski tekstovi dana, ili tekstovi duhovnih otaca, također i knjige duhovnog sadržaja, knjige koje govore o ljudskoj povijesti i stvorenju. Razmatrajući ono što smo pročitali znači susresti tu stvarnost. Razmatranje završava upitnikom: Gospodine, što hoćeš da činim?

Katekizam kaže da bi svaki kršćanin morao redovito meditirati.

Postoje različiti duhovni vođe na putu molitve, postoje i različite metode. No, jednom čovjek treba ostaviti štake i poći vlastitim putem koji mu je Duh Sveti nadahnuo.

Osobito izvorno, živo i uvjerljivo Katekizam govori o unutarnjoj molitvi. On ju definira citirajući svetu Tereziju Veliku: »Po mom mišljenju, nutarnja molitva nije ništa

drugo nego prijateljsko ophođenje, pri čemu mi često puta sasvim sami govorimo s onim o kome znamo da nas voli« (Vida 8,5) (2562–2564). To je traženje Božjeg lica, onoga koga ljubi duša moja. Drugim riječima, to je pogled koji se od svega okreće na samog Boga.

Katekizam najprije govori o izboru i trajanju vremena za nutarnju molitvu. Vrijeme za molitvu nije kad imamo vremena, nego vrijeme u kojem hoćemo biti s Gospodinom. To je molitva u koju uvijek možemo ući, bilo da radimo, bilo da smo bolesni ili zdravi, bilo da se osjećamo dobro ili loše.

Ulazak u takvu molitvu jest kao ulazak u Svetu misu, naglašava Katekizam. Čovjek najprije mora biti očišćen, da bi onda bio preobražen. Ta molitva je sigurno najprije molitva djeteta Božjega, a onda i molitva grešnika koji treba oprostjenje i obraćenje, Božju ljubav kako bi mogao na tu ljubav uzvratiti. Nutarnja molitva je najjednostavniji izraz misterija molitve, kaže Katekizam (usp. 2559). Ona je Božji dar, koji se može primiti samo poniznošću, jednostavnošću i siromaštvom. To je odnos saveza s Bogom, a također i odnos zajedništva u Bogu. Zato je nutarnja molitva vrhunac molitve uopće.

U nutarnjoj je molitvi osobito važna kontemplacija, a to je nutarnje gledanje Isusa i njegovih stvarnosti za naš život. Kroz kontemplaciju se dobiva nutarnja spoznaja Gospodina. Osim gledanja i slušanja, nutarnja molitva je u dubini šutnja. Duša osluškuje kako Duh Sveti u njoj moli. Tako u nutarnjoj molitvi čovjek sudjeluje na molitvi Isusa Krista, jedinorođenoga Sina Božjega.

Katekizam sada naglašava da molitva traži čovjekov napor. Molitva je, zapravo, borba koju možemo naučiti kako od Isusa Krista, tako od Majke Božje i svetaca tijekom Crkve. To je borba protiv nas samih i protiv lukavstva Zavidnika. Činjenica je, da molimo kako živimo, jer živimo kako molimo. Zato se životna borba ne može odijeliti od molitvene borbe, kaže Katekizam (usp. 2725).

Postoje razlozi koji nas žele odvesti od molitve. Prva teškoća protiv molitve jest uvjerenje da je samo ono istinito što se može dokazati znanošću. Prema tome, molitva bi bila nešto što nije realno. Drugi pak smatraju da je molitva neproduktivna i stoga nekorisna. Treći smatraju da je u životu važno doživjeti dobrotu, istinu i ljepotu, a to se može samo ukoliko se prepustimo osjetilnostima. Napokon, molitva bi trebala biti bijeg od svijeta. Također, razlozi protiv molitve mogu biti i neuspjeh u molitvi, a to znači malodušnost, samoća, depresija, razočaranje ili molitve koje nisu uslišane. Da bi se moglo odgovoriti na ta pitanja, Katekizam kaže da je potrebno ući u područje poniznosti, povjerenja i ustrajnosti.

Ponizno i ustrajno bdjenje u srcu je pobjeda nad svakom teškoćom u molitvi.

Katekizam razmatra posebno teškoće u molitvi i napasti u molitvi. Prva teškoća je rastresenost. Protiv rastresenosti nije rješenje boriti se, nego se treba vratiti u svoje srce, gdje prebiva Bog, i njega pogledati u oči i ostati siguran.

Poniznost pomaže da ostanemo budni i trijezni. Obično u molitvi čovjek želi uspjeti, dobiti, hvaliti se svojim molitvama. Poniznost pomaže, kako ne bismo pali u ruke oholosti. Trijezno, mirno i budno srce, koje neprestano stoji pred Bogom i s njime druguje, uvijek je rješenje u takvim situacijama.

Osim rastresenosti, pomanjkanja budnosti i trijeznosti, poteškoća je i suhoća u molitvi. Ali, okrenemo li se živome Bogu, suhoća će brzo proći. Ili, počnemo li tražiti različita vrata na kojima nas Bog čeka, oslobodit ćemo se te suhoće. Uostalom, suhoća nam pomaže ući u područje čiste vjere i tako ostati povezani s Bogom.

Drugi dio, koji treba pobijediti poniznošću, jesu napasti u molitvi. Prva takva napast je pomanjkanje vjere. Ono se očituje u tome da uvijek nešto drugo biva važnije od molitve.

Upravo kad treba moliti, imamo nove poslove, nove zadaće, novi posjet, nešto treba učiniti. Tako zapravo pokazujemo da su nam bezbrojne stvari važnije od Boga.

Osim pomanjkanja vjere, napast je također neka vrsta duhovne depresije, ili kad nam je svega dosta. Osjećaj odvratnosti u molitvi nastaje zato što smo prestali biti disciplinirani, nestala je budnost i napokon, prestali smo se brinuti za srce, da bismo ostali povezani s Bogom. Tako nastaje malodušnost u molitvi. Povratak je opet drugovanje s Bogom.

Druga snažna borba protiv teškoća u molitvi jest djetinje povjerenje. Problemi nastaju kod prosbene molitve. Dobivamo dojam kao da nismo uslišani, da nam molitva nije djelotvorna. To je znak da smo počeli tražiti svoju umjesto Božje volje. Molitva ne ide za tim da mijenja Boga, nego da Bog mijenja nas. Najbolji način protiv neuslišane molitve jest okrenuti se Božjoj volji i primiti njegovu odluku za sebe. Prihvatanje križeva i odricanje od svega što nam u životu smeta, je način kako da molitva ponovno postane djelotvorna. Drugim riječima, dopustiti Bogu da preobrazi naše molitveno srce, jest način da budemo uslišani. Ili, bolje rečeno, dokaz da smo uslišani jest upravo naše promijenjeno srce.

Treće sredstvo protiv teškoća u molitvi jest ustrajati u ljubavi, ili uporna i postojana molitva. Potrebno je stalno moliti. Katekizam kaže da je to moguće. Isus Krist je uskrsli, a to znači uvijek kod nas. On govori: »Ne boj se, ja sam s tobom.« Čim se toga sjetimo, počinje molitva i Božja snaga ulazi u nas.

Molitva je također, kaže Katekizam, životno važna i potrebna. Ništa nije tako važno kao molitva. Sv. Ivan Zlatousti piše: »Ništa nije tako dragocjeno kao molitva. Ona čini nemoguće mogućim i teško laganim. Čovjek koji moli teško može grijehiti.« Sv. Alfons da Liguori piše: »Tko moli, sigurno je spašen; tko ne moli, sam sebe osuđuje« (2744).

Kršćanski život i molitva se ne daju odijeliti. Radi se, naime, o istoj ljubavi i o istom odricanju koje dolazi iz ljubavi. U radu i molitvi se treba prikloniti Božjoj životnoj odluci za nas.

Posljednji dio molitvenog života Katekizam opisuje kao Isusovu velikosvećeničku molitvu. U njoj se Isus pokazuje kao veliki svećenik koji nas vodi k Ocu. On je također Pantokrator, jer ima vlast nad svakim tijelom. On nam daje spoznaju Oca. Upravo ta spoznaja je tajna molitvenog života (2751).

Drugi dio govora o molitvi u KKC-u predstavlja tumačenje Očenaša. To je temeljna kršćanska molitva. Ona je sažetak čitavog Evandjelja, kaže Tertulijan, i savršena molitva, kaže sveti Toma Akvinski. Ona je središte Svetog pisma. Ona je molitva Gospodnja, jer potječe od Isusa koji je učitelj i uzor molitve. Ona je prava molitva Crkve. Zato ju se predaje u krštenju, potvrdi i euharistiju. Ona je izraz kršćanske nade, dok Gospodin ne dođe. To je molitva Božjeg djeteta. Ona vodi u zajedništvo s Ocem, Sinom i Duhom Svetim. Boga smijemo zvati Ocem, jer u novom savezu smo u Isusu Kristu postali dionici božanske naravi. Izraz »na nebesima« ne označuje mjesto, nego Božju uzvišenost, njegovu nazočnost u srcu pravednika. Nebo je Očeva kuća, domovina kojoj težimo i u koju želimo stići.

Od sedam molbi Očenaša, tri su upućene na Božju čast i slavu, a četiri se tiču Božje ljubavi i milosrđa prema nama. Napokon, Amen označuje naš »Fiat« – tako neka bude.

Tako smo zapravo pružili analitički pogled na sve ono što je ovaj Katekizam pokušao reći o molitvi.

Sintetički kritički pogled na govor o molitvi

U Katekizmu je siguran katolički nauk. Ta se sigurnost još povećava činjenicom da on nije neki nacionalni ili pokrajinski katekizam, nego pisan za čitavu Crkvu i to osobitom inicijativom sv. Oca Ivana Pavla II. U tom kontekstu govor o molitvi u njemu dobiva

posebnu važnost. Aspekt s kojega se pisalo o molitvi jest prvenstveno biblijski, a pokraj njega je bogato prisutan i otački. Tekstovi su prepuni citata iz Svetog pisma, Starog i Novog zavjeta, ali i iz djela crkvenih otaca. Tako je on temeljito obrazložen tekstovima uzetim iz prvih izvora Crkve. Manjkaju međutim citati teologa. Tek poneki tekst je dospio do svetog Tome. Ima nekoliko citata iz svetačkih spisa, tako citati sv. Ivana Vianeya, Velike i Male Terezije, no možda je i tu trebalo biti više kako bi se univerzalnost Katekizma i na tom području izrazila.

KKC ima mnogo novih molitava. Tako se naglašavaju molitve iz Starog zavjeta, kao molitva stvorenja, proroka, kralja Davida, a među novozavjetnim molitvama ističu se molitva hvale, zahvaljivanja i molitva srca koju osobito prakticiraju istočni monasi.

Gledajući općenito, napis o molitvi u cjelini ne zadovoljava. On je pokušao biti biblijski obrazložen, no to nije napravljeno produbljeno. Istaknute su jedne biblijske molitve, a izostavljene druge koje su još neposrednije i za svagdašnju molitvu vjernika privlačnije. Očito je manjkalo vremena da se to produbi i sistematski složi.

Slično je i sa citatima crkvenih otaca. Prema Katekizmu se čini kao da postoje tek dva ili tri crkvena oca, koji govore o molitvi, tako da i njih nema u onoj mjeri u kojoj bi se to očekivalo.

U KKC-u manjkaju i citati o molitvi iz koncilskih dokumenata. Nema ni referencija na druge postojeće nacionalne katekizme. Tako se čini, da je nauk o molitvi započet, ali nedovršen.

Ovaj problem iznosi i glavni koordinator rada na Katekizmu, bečki pomoćni biskup dr. Christoph Schönborn, žaleći se da je četvrti dio Katekizma ostao nedorađen, jer nisu nađeni željeni suradnici, a oni koji su radili na njemu, imali su velike teškoće u radu. Tako se spominje da je na Katekizmu radio jedan biskup iz Libanona i to u skloništu pod eksplozijama granata.

Sigurno, bilo kada ovaj dio KKC trebalo bi razraditi i doraditi, kako bi stajao ravnopravno uz prva tri dijela KKC, i kako bi bio još veće nadahnuće za rad kateheta.

Ipak kateheti će naći u Katekizmu bisere, tekstove koji su za njih novi, nekih biblijskih aspekata koji će im otvoriti oči za vrsnu molitvu, pa i novih načina molitve koji će im pomoći da ih predaju drugima. No, zbog nedovršenosti ovog dijela, morat će se dobro potruditi, potražiti tekstove, analizirati ih i pokušati ih na svoj način prereći za vjeroučenike.